

'Daar kraait een haan' (interview met Sebastiaan 't Hart)

Kenmerkend voor de vroege hymnen zijn het compacte en beeldende taalgebruik. Ze zijn heel iconografisch. Het taalgebruik is eerder beeldend dan bewarend. 'Daar kraait een haan' is een poëtisch lied, al vanaf de eerste strofe. Er kraait een haan, de dag begint. Dat is niets bijzonders, waarom zou je dat eigenlijk zeggen? Maar dan volgt: 'Hij wekt ons op'. Klopt dat wel, vraag je je dan af, hij wékt ons toch? Nee, er staat: 'Hij wekt ons op, geeft goede moed, 't is Christus.' De haan is dus de identificatie van Christus. Dat staat er gewoon in het Latijn, daar heb ik helemaal niets aan verzonnen. Christus maakt ons steeds opnieuw levend. Maar eerst, als je over de haan begint te zingen, weet je nog niet over wie je zingt. Poëtisch gezien is dat heel knap.

In de eerste strofe zit al de notie dat slapen iets van dood zijn heeft. Dat is eigenlijk in heel veel hymnen zo. 's Avonds bid je dat God ons wekt, of de zon weer doet opgaan. Dat doe je vanuit het besef: 's nachts ben je er eigenlijk niet. Er is iets van raken aan de dood. Je gaat niet dood, maar je bent in een rijk waar allerlei duistere zaken plaats vinden. Je moet maar afwachten of het ooit weer licht wordt. In heel veel avondhymnen zit dan ook een zin als 'Draag Gij het licht naar de volgende dag.'

In deze hymne hebben we een haan. In de iconografie is het of Petrus met de haan, of Christus als bode van het eerste licht. Prachtig.

Het leukste vind ik het tweede couplet. Tot mijn verbazing staat er gewoon in het Latijn: 'Kom uit je warme bed, roept Hij, of ben je ziek, doodop of lui? Hier kwam kritiek op: kun je dat wel zo zeggen? Ziek, doodop of lui? We zijn toch niet lui? Maar ik verzin het echt niet. Hoe ik er bijkom? Ik heb een *Dictionnaire Latin-Français* met het Latijn van de christelijke dichters. Het klassieke Latijn is niet hetzelfde als het christelijke Latijn. En gelukkig is daar op een gegeven moment een woordenboek voor gekomen, niet naar het Nederlands weliswaar, maar wel naar het Frans.

In strofe 4 staat: 'bidden wij nuchter, overluid.' Het heeft zoiets simpels: we bidden nuchter, hebben nog niet gegeten, maar ook hardop, anders val je in slaap. Het is vier uur 's ochtends. Dus als je stilletjes voor jezelf bidt, dan dommel je weer in. Maar door hardop te bidden, met een paar mensen samen, houd je elkaar wakker. Couplet 5 heeft iets spannends: Gij, Christus, die de slaap verjaagt en van de nacht de boeien slaakt.' Hij bevrijdt dus de nacht. Dat blijft een onduidelijk iets, maar het staat er wel. En dan: 'Verlos ons van de oude schuld.' In de nacht gebeuren in de hymnen heel vaak enge dingen. Er zijn rovers, moordenaar, maar ook de onderbewuste neigingen. De hymnenschrijvers hadden een heel heldere kijk op de mens. 's Nachts heb je dromen en bega je soms moorden. Je hebt hele mooi dingen, maar ook de duistere kanten. Die horen bij de nacht, nu beginnen we aan de dag.